

Scenár integrovaného tematického bloku

Téma: Životné roly v informačnej dobe

Program bloku:

- Komunita – informačná doba
- Charakteristika rolí v informačnej dobe
- Postavme sa na čiaru
- Aplikačné úlohy (spoločné, výberové)
- Prezentácie úloh
- Reflexia, sebareflexia

Postup pred začiatkom bloku:

- Opíš si program bloku
- Prečítaj si text o informačnej dobe (kľúčové učivo označ značkami: + súhlasím, ? nerozumiem, - nesúhlasím).
- Premysli si, čo charakterizuje dobu, v ktorej žijeme?

Čo chceme deti naučiť? Úroveň pojmov (kľúčové učivo pojmové):

Doba, v ktorej žijeme, sa vyznačuje rýchlymi zmenami v pracovnom, rodinnom živote aj v spôsobe trávenia voľného času. Zmeny sa týkajú ekonomickej i sociálnej oblasti, mení sa spôsob fungovania rodiny aj charakter mnohých povolání. Vznikajú nové povolania. Množstvo činností preberajú v dôsledku automatizácie a elektronizácie stroje. Množstvo technológií – PC, mobil, e-mail, elektronické diáre, editory uľahčujú život a šetria náš čas. Zvyšuje sa dostupnosť informácií, nezamestnanosť a narastá pocit, že času je málo. Od pracovníkov sa vyžaduje zvládanie viacerých zručností, vyššia technická zdatnosť. Napríklad aj v škole už domácu úlohu, referát či seminárnu prácu nestačí len napísať. Treba ju odovzdať upravenú v elektronickej podobe s obrázkami. Od ľudí sa dnes žiada pružnosť v myslení aj konaní. To si vyžaduje citlivé vnímanie seba aj svojho okolia, sebareflexiu, neustálu pozornosť, aby sme dokázali vnímať, vyhodnocovať a reagovať na svoje potreby a požiadavky okolia.

Ľudia hľadajú harmóniu medzi prácou a osobným životom. Nájdenu vlastného spôsobu fungovania v meniacom sa svete pomáha poznať rôzne modely života v súčasnom „informačnom veku“ a uvedomenie si súvislosti s vlastnými životmi.

Každý z nás si vytvára vlastný model života v súlade so svojimi skúsenosťami, s poznaním, s ľuďmi, ktorých má rad a záleží mu na nich.

Čo chceme deti naučiť? Úroveň faktov (kľúčové učivo vedomostné):

Informačná spoločnosť priniesla zrýchľovanie do všetkých oblastí života. Moderné technológie život uľahčujú, zrýchľujú, umožňujú prístup k množstvu informácií. Informácie zaplňajú všetky

voľné priestory. Stále nové informácie vytláčajú tie zastarané z minulého roka, týždňa, dňa... Ako sa v nich zorientovať? Čomu venovať svoju pozornosť? Podľa čoho sa rozhodovať?

Existuje viacero modelov života v informačnom veku. Rôznorodé modely propagujú rôzne náboženstvá, sociálne a záujmové skupiny.

Vo vzťahu k informačnej dobe spracoval Uwe Bauerman¹ typológiu životných rolí:

- priehľadný spotrebiteľ,
- informačný narkoman,
- neustále sa učiaci súčasník,
- informačný asketik
- svojprávny svetoobčan.

Model – vzor, konštrukcia, schéma, opis nejakého javu - pomáha vnímať a chápať súvislosti (fyzikálny model, model reliéfu, model rodinného domu, budovi, model života,...).

Priehľadný spotrebiteľ – predajca produktov potrebuje pre svoju efektívnosť poznať čo najviac a čo najpresnejších informácií o zvykoch spotrebiteľov, aby ich podľa možností dokázal ovplyvňovať. Na tento účel sa využíva hlavne reklama. Okrem upozorňovania na nové produkty je jej úlohou vytvárať meno tovarom a vytvárať zvyky spotrebiteľov. Nástrojom zberu informácií o zákazníkoch, spotrebiteľoch sú zákaznícke karty, rôzne zľavy, ankety, súťaže. Z týchto zdrojov spotrebiteľia získavajú informácie o nakupovaných produktoch, ich sortimente, čase nákupov a pod. Na základe týchto informácií možno zákazníkom posilať cieleňé ponuky. Ľudia tak dostávajú ponuky na základe svojich záujmov, záľub, ktoré sú týmto spôsobom podporované, avšak sťažuje sa tak prístup k novým neznámym informáciám. Mnohé stránky fungujú na základe individualizovanej informačnej ponuky. Podľa toho aký užívateľ sa prihlási, také informácie sa mu zobrazia. Tento postup smeruje k obmedzovaniu a sťaženiu prístupu k novým informáciám, čo môže znamenať stagnáciu vo vývoji a väčšiu stabilitu spotrebiteľského správania, cieľ predajcov.

Informačný narkoman – súčasná nesmierna otvorenosť prístupu k informáciám prináša veľké pozitíva, ale ja riziká. Orientovať sa v záplave informácií pomáhajú médiá, priatelia, zamestnávateľia. Sprostredkovanie informácií od nich je pohybovanie sa v obmedzenom informačnom poli. V informačnej dobe rastie dôležitosť schopnosti výberu. Izolované informácie sú bezcenné. Hodnotu získavajú vtedy, keď sme schopní ich spojiť už so známymi informáciami, ktoré majú pre nás aj osobný význam. Tak sa môžu premeniť na vedomosti. Pre človeka sú dôležité tie informácie, ku ktorým má zodpovedajúce ďalšie informácie a sú pre neho osobne významné. Keď človek nemá osobné spojenie s informáciami, je len ich „zberateľ“ bez schopnosti ich využiť v živote.

Hromadenie informácií bez vzájomných súvislostí a porozumenia týmto súvislostiam pripomína ukladanie predmetov v sklade bez ladu a skladu s nádejou, že raz sa mi zídu. Je však malá pravdepodobnosť, že keď niečo budem potrebovať, práve to nájdem. Hromadenie je ako droga.

¹ Buermann, U.: *Jak přežít s médii*, 2009. Výskumná práca Institutu pro pedagogiku a smyslovou a mediální ekologii (IPSUM), *Fabula*

Niekedy sa uskutočňuje s ilúziou, že keď nazbieram dostatočné množstvo informácií automaticky sa mi spoja do nového poznatku. Školská prax hovorí o tom, že takéto zberateľstvo faktov nevedie k zmysluplnému prepojeniu informácií, k vytvoreniu nových myšlienok. Chýba červená spojovacia niť porozumenia medzi zlomkami informačných dát, ktorou môže byť aj celoročná téma, dlhodobý tematický projekt podľa metodiky Vysoko efektívneho učenia. Tematické prelinkovania, odkazy zriedkakedy nachádzame aj vo virtuálnom priestore.

Neustále sa učiaci súčasník – Charakterizuje ho vnútorná aktivita, schopnosť orientovať sa v záplave informácií, istý nadhľad a „preverovací“ postoj k tomu, čo prichádza. Je otvorený prijímať stále nové informácie, vytvára však medzi nimi prepojenia a vlastné úsudky. Vie, že o overenie informácií sa musí postarať sám. O svojich záveroch premýšľa a pod vplyvom nových skutočností je ochotný ich meniť. Na získanie nových faktov je ochotný stále vynakladať námahu. Premýšľa a preveruje závery iných. V závislosti od temperamentu sa niekedy prejavuje rázne, akoby všetko vedel, inokedy, keď je v popredí jeho preverovací postoj, pôsobí dojmom, že málo toho vie, jeho vlastné názory zostávajú nepovšimnuté.

Informačný asketik – dáva prednosť sledovaniu vlastných záujmových oblastí, záplave nových informácií sa bráni. Niektoré skutočnosti, ktoré získavajú pozornosť širokých skupín, sa k nemu nedostávajú, napr. rôzne mediálne aféry. Zostáva ušetrený krátkodobých záujmov, ale dostáva sa do istej izolácie od spoločenského diania. Niektoré fenomény doby nepozná. Zástupcovia tohto postoja často pôsobia aj vo vzdelávaní. Pokiaľ pracujú s deťmi a mladými ľuďmi, je ich veľká zaujatosť len na svoje témy nevýhodou.

Svojprávny svetoobčan – ide o sebavedomého človeka, ochotného prijať zodpovednosť za svoje činy a nieť za svoje rozhodnutia následky. Má mnohostranné záujmy, stará sa nielen o seba, ale aj o veci verejné, vníma ich v širších súvislostiach. Svoje názory nevnucuje, je však na požiadanie ochotný pomôcť, poradiť. Seba vníma ako aktívnu súčasť spoločenstva, k potrebám iných je citlivý a starostlivý. Vyniká bystrým úsudkom, citom pre pravdu. Jeho nastavenie je overujúce, pracuje s rôznymi médiami a aktívne skúma prepojenia informácií, koriguje vlastné úsudky. Iniciatívne vyhľadáva nové témy. Často pôsobí suverénne, aktívne si vymieňa názory s ostatným. Je si vedomý výhod aj nevýhod moderných technológií, neustále sa snaží rozvíjať svoje kompetencie.

Komunita – informačná doba:

Predstavuje naladenie na tému bloku. Po prečítaní textu o informačnej dobe, zozbierame formou brainstormingu charakteristiku súčasnej spoločnosti.

Žiaci, študenti stručne odpovedajú na otázku: Čo charakterizuje dnešnú dobu – informačnú spoločnosť? Jednoslovné stručné výpovede zapíšeme do mapy mysle, na plagát (počítač).

Ďalej diskutujeme o vybraných výzvach, ktoré táto doba prináša. Ktoré sú najdôležitejšie výzvy dnešnej doby? Čo nám pomáha ich zvládať? Čo spôsobuje problémy? Čo musíme dnes ovládať?

Charakteristika rolí v informačnej dobe:

Krátky výklad, zoznámenie sa s typológiou životných rolí U. Bauermanna a vysvetlenie úlohy modelov v živote (podľa opisu životných rolí).

Delenie do skupín:

Postavme sa na čiaru.

Žiaci sa postavia do radu na čiaru podľa toho, ako často správnosť získanej informácie z internetu overujú z rôznych nezávislých zdrojov.

Jeden pól – vždy si preverím aspoň jeden ďalší zdroj

Opačný pól – nikdy si nepreverujem, čo som zistil.

Triedu rozdelíme do 5-tich skupín jednoduchým odčítaním žiakov v rade od 1 do 5. Všetci žiaci s rovnakým číslom vytvoria skupinu. Vznikne 5 skupín. Každá skupina si vyberie jednu z piatich životných rolí.

Spoločná úlohaInštrukcia:

Prečítajte si text o životných rolách v informačnej dobe. Vytvorte výstižnú charakteristiku vybranej životnej roly. Opíšte aspoň 3 znaky.

Výberové úlohy:

Podľa vytvorenej charakteristiky pripravte o podstatných znakoch roly:

1. krátky interaktívny výklad s mapou mysle (v trvaní 3 min.)
2. báseň alebo rap (aspoň 4 slohy)
3. plagát alebo koláž (formát A3)
4. scénu, reklamu na zvolenú rolu v trvaní max. 2 min (v skupine max 4 členov).

Úlohy môžete spracovať v skupine alebo samostatne.

Prezentácie úloh:

Každá skupina, jednotlivec, postupne predstaví výsledky svojej práce. Od poslucháčov dostane spätnú väzbu:

Čo sa im páčilo?

Čo mohlo byť spracované inak?

Mapy mysle a ďalšie výstupy vystavíme v triede. Spoločne zosumarizujeme podstatné znaky všetkých rolí.

Reflexia/sebareflexia

Začíname sebareflexiou - ako vidíme seba z pohľadu preberanej typológie. Žiaci, študenti si vytvoria kruhové diagramy na papier formátu A4 alebo na počítači.

Inštrukcia: Vytvorte kruhový diagram o tom, ako vnímate seba v jednotlivých rolách informačnej doby. Kruh rozdeľte maximálne na 5 častí. Veľkosť každej časti predstavuje význam jednej životnej roly vo vašom živote.

O vytvorených diagramoch spolu diskutujeme v skupine.

Bolo jednoduché/náročné sa zaradiť?

Prevažuje u vás jedna rola? Máte zastúpené viaceré roly? Ktorá rola je dominantná? Čo vás prekvapilo?

Pokračujeme reflexiou, odpoveďami na otázky:

Čo si sa dnes naučil/a, čo si si uvedomil/a? Čo ťa zaujalo? Čo ťa prekvapilo? Prečo potrebujeme poznať roly v informačnej dobe?

Niektoré odpovede na otázky môžu žiaci prediskutovať v dvojiciach - trojiciach. Zástupcovia skupiny najpodstatnejšie fakty referujú v celej skupine. Niektoré odpovede si len zapíšu do sebareflexných denníkov a nezverejňujú ich.

Ako si prispieval/a k práci v skupine? (sebahodnotenie prostredníctvom 5-tich prstov, stupnica - od 0 - najmenšie prispievanie, do 5 - najväčšie prispievanie)

Integrované predmety a prierezové témy: etická výchova, mediálna výchova, informatika

Úloha pre tých, čo skončili skôr:

Prečítaj si báseň Svojprávny svetoobčan (príloha 1) a zisti, koľko podstatných znakov roly je v nej zachytených.

Spracovala: Tatiana Piovarčiová

Príloha č.1:**Svojprávny svetoobčan**

Stretnete sa s človekom,
ktorý je magor na betón.

Je ochotný prevziať zodpovednosť za svoje činy
a je pri tom veľmi činný.

Neustále hľadá pravdu,
informácie kladie na jednu haldu.

Je ochotný korigovať,
nenechá si úsudok dirigovať.

Cit pre pravdu je jeho poslanie,
zabudnite pri ňom na klamanie.

Zaoberá sa novými témami.
Baví sa len s inteligentnými ženami.

Vytvorené na tréningu mediálnej výchovy 4. – 5. 11. 2010, Zvolen

Úloha: Zisti, pre ktorú rolu v informačnej dobe je napísaná nasledovná báseň.

Info, info, kde si už

Neverím ti, niee, niee

Chcem ťa preveriť, o jéééé

Infor, info, kde si

Už si tu jée, jéeé

Zmenil som názor

Keď som ťa stretol, a prepol

Ja som cholerik

Ja som sangvinik

Všetko viem, všetko je mi jasné o jéeé

Čá flegmatik, tik, tik

Ča melancholik, lik, lik

Pýtam sa ťa, či to vieš

Či na otázku odpovieš? !

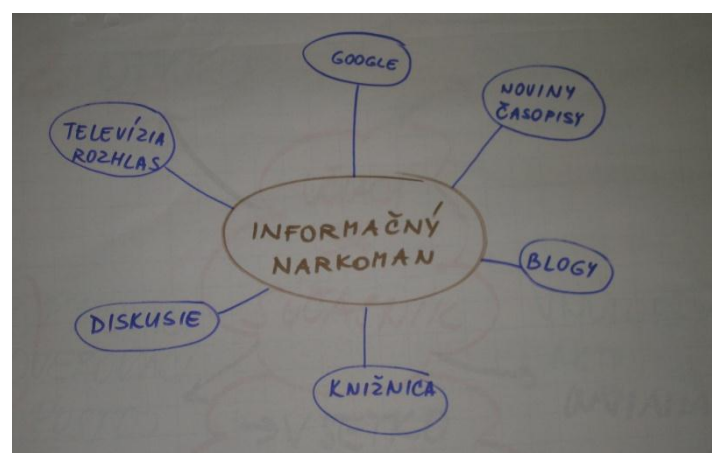
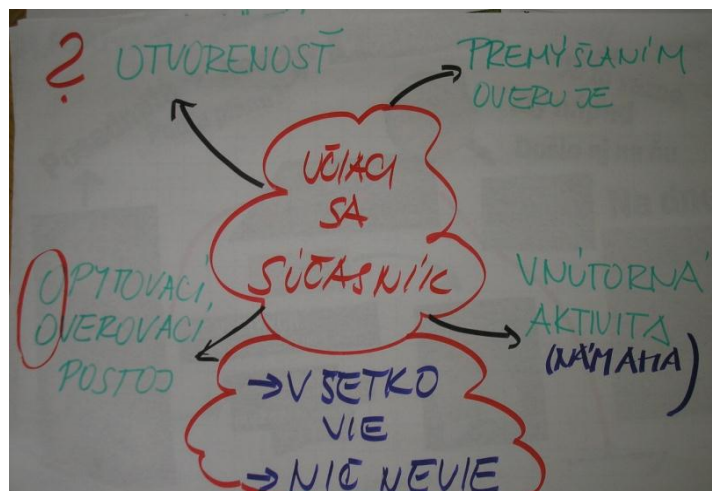
Niee – niee neviem nič

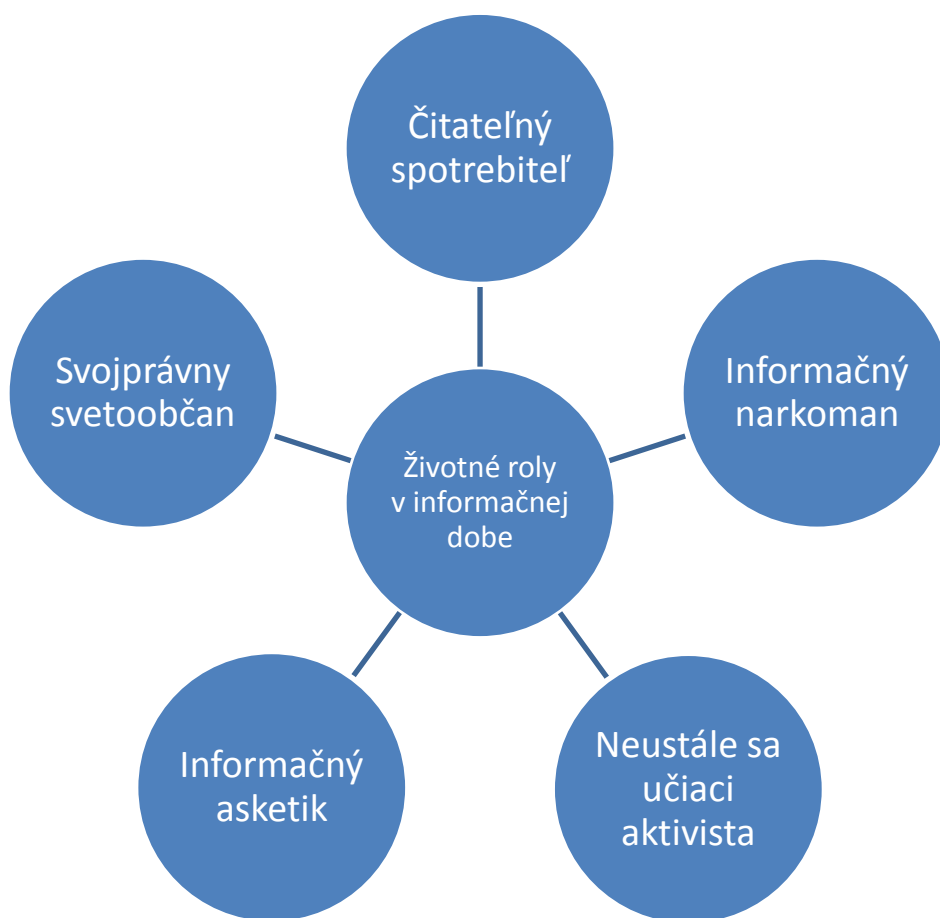
Na internete to vygoogliš

Vytvorené na tréningu mediálnej výchovy, 2010, Bratislava

Príloha č.2:

Mapy mysle niektorých životných rolí:

Buermann U.: Jak (pře)žít s médii, Fabula, 2009